

Høringsuttalelse

Forslag til endringer i barnevernloven (forslag om endringer i finansieringsansvaret og i den faglige samhandlingen mellom stat og kommune, forslag om styrking av barns rettigheter mv.)

Innledningsvis vil vi si at høringsnotatet inneholder mange viktige forslag til endringer som vil styrke kvaliteten på barnevernets arbeid, inkludert barns egen rettsikkerhet i barnevernssaker.

I all hovedsak omhandler denne høringsuttalelsen styrking av barns rettigheter og rettsikkerhet i barnevernet. Vi vil likevel innledningsvis si litt kort om noen av endringsforslagene som omhandler finansieringsansvaret og den faglige samhandlingen mellom stat og kommune.

Til del 2: Oppgave og finansieringsansvaret

Hemilsenteret støtter i utgangspunktet forslag som innbefatter at kommunene får et større og enda mer tydeliggjort ansvar for barnevernet, både faglig og økonomisk, - og at Bufetat sitt ansvar i enkeltsaker reduseres.

Det forutsettes, slik forslaget skisserer, at dette følges opp med nødvendige økonomiske overføringer til kommunene. Vi vil som følge av dette også støtte forslaget om å øke opp Bufetat sitt ansvar når det gjelder generell faglig utvikling i feltet, utarbeidelse av felles standarder for kvalitet, opplæring i ulike kartleggingsverktøy etc. Som en del av denne utviklingen, er det svært viktig at det, der dette enda ikke er en realitet, bygges opp kommunale barneverntjenester som både er av tilstrekkelig størrelse samt innehar nødvendig kompetanse til å kunne sikre at tjenester og tiltak etter barneverntjenesteloven blir forsvarlige. En situasjon der kommunale barneverntjenester forblir små og Bufetat bygger ned tilbudet om faglig hjelp i vanskelige enkeltsaker, vil, slik vi ser det, utgjøre en trussel for ett slikt mål, og målet om ett likeverdig tjenestetilbud for barnevernsbarn i hele landet. Tilbudet fra Bufetat om faglig hjelp i enkeltsaker må derfor ikke bygges ned før nødvendig kapasitet og kompetanse er en realitet, også i de mindre kommunene.

Å pålegge kommunene å betale tilnærmet lik (og evt. økt) prosentandel av hva ulike barneverntiltak i regi av Bufetat faktisk koster, kan medvirke til at kommunene blir mer kreative mht lokale løsninger. Departementet mener også at denne løsningen vil kunne bety at uønsket tiltaksvidning pga økonomiske incentiver reduseres. Det er i dag en realitet i mange mindre kommuner at få barn med store og omfattende omsorgs- og behandlingsbehov kan utgjøre en svært stor utgiftspost i et kommuneregnskap. Å legge et større ansvar for utgifter knyttet til disse barna på kommunen, uten at nødvendige økonomiske overføringer blir en realitet, kan øke sjansen for at de barna dette gjelder ikke får tilpasset og tilstrekkelig omfattende omsorgs- og behandlingstilbud, samt øke forskjeller mellom kommuner når det gjelder tjenestetilbudet for utsatte barn.

Forslaget innebærer at Bufetat fortsatt er pålagt å sikre at det fins en bredde av omsorgstiltak for barn og unge. Samtidig blir Bufetat i større grad avhengig av omfang av og hvilken type omsorgstiltak den kommunale barneverntjenesten til enhver tid faktisk etterspør. Dette kan, slik det fremkommer i høringsforslaget, medføre at omsorgstiltakene vil bli mer treffsikre. Likevel er det slik at det å planlegge og drifte gode og varierte omsorgstiltak er langsiktige prosjekter, som bl.a. krever

forutsigbar økonomi og kontinuitet i arbeidet. Dette må balanseres på en måte som gjør at Bufetat faktisk blir i stand til å opprettholde nødvendig omfang av, bredde og kvalitet i omsorgstilbudene.

Til del 3: Styrket rettsikkerhet for barna i barnevernet

12 Lovfesting av krav til forsvarlighet i barnevernloven

Hemilsenteret er enig i at det innføres en rettslig standard som setter krav til at tjenestene som barnevernet yter skal være *forsvarlige*. Vi mener, i likhet med høringsforslaget, at et forsvarlighetskrav vil bidra til kvalitetssikring gjennom 1: å reise diskusjoner om, samt tydeliggjøre hva som forventes av barneverntjenesten og god barnevernfaglig praksis, samt ikke minst være drivende for å vurdere en nedre grense for hva som anses som forsvarlig og 2: gi tilsynsmyndigheten anledning til å konstatere avvik med hjemmel i dette kravet.

13 Barns rett til medvirkning og barns mulighet til å ha en særskilt tillitsperson

Vi er enig i at barn i barnevernet ikke høres i tilstrekkelig grad. Hemilsenteret mener i utgangspunktet at det ikke er manglende bestemmelser i lovverket som er hovedgrunnen til at barn ikke i tilstrekkelig grad medvirker i saker som angår dem. Dette skyldes like snart forhold som fokus og prioriteringer, kultur og holdninger, ikke tilstrekkelig kompetanse mht å snakke med barn, organisering av virksomheten o.l.

Hemilsenteret er ellers også helt enig i at det legges inn en presisering i barneverntjenestelovens § 4 som tydeliggjør at barnet skal ha god informasjon og medvirke gjennom hele saksforløpet og i alle forhold som vedrører det. Dette kan bidra til økt synlighet og en mer hensiktsmessig inkludering av barnet i arbeidet. Måten barnet inkluderes på, og omfang, må likevel tilpasses sakens karakter og barnets behov. For å sikre god medvirkning for barn i barnevernssaker, bør innsatsen, slik vi ser det, i hovedsak rettes inn mot å sikre god kompetanse på hvordan dette bør gjøres i praksis.

For en del barn kan det å ha en egen tillitsperson være positivt. Hemilsenteret vil likevel påpeke at en slik ordning, pga omsorgssakenes karakter, hvem tillitspersonen kan være og mandatet denne tillitspersonen er gitt (ingen rettigheter eller plikter) også kan skape utfordringer, for barnet så vel som tillitspersonen. Barnet vil f. eks. lett kunne få urealistiske forventninger til hva denne tillitspersonen faktisk representerer eller kan gjøre for dem. Rollen som tillitsperson vil i seg selv kunne være vanskelig å balansere og håndtere i disse, ofte konfliktfylte, sakene. En kan derfor f. eks. risikere at tillitspersoner trekker seg underveis. Rollen må også avklares ift mange andre som vil være involvert, saksbehandler i barneverntjenesten, barnets familie, barnets talsperson, hovedkontakter i institusjon, tilsynsfører i fosterhjem etc.

14 Begrepsbruken i barneverntjenesteloven

Vi mener at begrepene «fosterhjem» og «fosterforeldre» er så innarbeidet at de bør beholdes. Begrepet «fosterbarn» kan gjerne i loven erstattes med «barn i fosterhjem/barn som bor i fosterhjem». «Barn med alvorlige adferdsvansker» kan kanskje erstattes med «barn som viser alvorlige adferdsvansker». Det viser mindre til «egenskaper» ved barnet - og mer til at vanskene er reaksjoner på noe i omgivelsene.

15 Hjelpetiltak for barn og barnefamilier

Hemilsenteret støtter at tiltak i hovedsak bør være strukturendrende, og at opplistingen av eksempler på hjelpetiltak i loven tas vekk fordi det i seg selv kan øke bruken av disse tiltakene. Ved å erstatte eksempler med en presisering om at det er formål og ønsket virkning som skal styre hvilke hjelpetiltak som settes inn, vil en kunne sikre en bedre match mellom tiltak og hva som faktisk skal avhjelpes/stimuleres og invitere til mer kreativitet og lokale løsninger.

16 Regulering av institusjoner med behandlingshjem

Barn med alvorlige adferdsvansker som blir plassert i institusjon ihht barnevernlovens § 4-24 og § 4-26 er like forskjellige som alle andre barn og vil derfor kunne profittere på ulike typer tiltak. For noen av disse barna, vil det å bo i fosterhjem med særlige forutsetninger og kunne motta sin behandling der, være til deres beste. Også for denne gruppen er det viktig å ha ett differensiert tilbud å velge mellom. Vi støtter derfor forslag som gjør at en større bredde av omsorgs- og behandlingstilbud for denne gruppen tas i bruk.

17 Forslag om styrking av barneverntjenestens oppfølging av barn under og etter varetekt og straffegjennomføring.

Hemilsenteret støtter en presisering i lovverket som tydeliggjør barneverntjenestens ansvar for, og plikt til å følge opp alle under 18 år som sitter i fengsel (inkl. de som fyller 18 år i løpet av fengselsoppholdet), samt å bistå med tilrettelegging av tiltak etter endt opphold

18 Samvær med søsken etter omsorgsovertakelse

Det er rimelig å tolke EMK dithen at barns rett til familieliv også må gjelde søsken. Forslaget om at Fylkesnemnda blir pålagt å vurdere om det skal fastsettes samvær mellom søsken støttes.

20 Tilsyn og kontroll med barn i fosterhjem

Hemilsenteret er enig i at det er behov for å utvikle nye modeller for tilsyn som sikrer større grad av profesjonalitet og måloppnåelse. Det er godt dokumentert at ordningen slik den fungerer i dag ikke er tilfredsstillende for mange barn. Det er flere argumenter for at en slik ordning med fordel kan legges til Fylkesmannen. Hemilsenteret ser det likevel som mest naturlig, slik arbeidsfordelingen er mellom kommune og stat, at ansvaret blir kommunalt forankret. Å stille kommunene mer fritt mht til hvordan de vil organisere tjenesten er i tråd med signalene som ellers blir gitt i dette høringsnotatet. Kvaliteten på arbeidet må sikres gjennom god opplæring og veiledning av de som skal utføre tilsynsoppgavene, krav til dokumentasjon hva gjelder omfang, innhold og metodikk samt effektive tilsynsordninger.

22 Tilsyn med statlige barneverntjenester

I forbindelse med overføringen av det overordnede faglige tilsynet med barnevernet til Statens helsetilsyn, var Hemilsenteret en av de instansene som uttalte at Statens helsetilsyn sitt tilsynsansvar også burde omfatte alle Bufetats tjenester og tiltak. En lovendring som sikrer at tilsynet nå vil omfatte hele tiltaks- og ansvarskjeden i barnevernet ønskes derfor velkommen.

Når det gjelder tilsynets sanksjonsmuligheter – lukking av avvik, foreslår departementet at Statens helsetilsyn skal kunne konstatere avvik, men ikke vedta sanksjoner. Departementet mener bl.a. at sanksjonsmuligheter vil kunne komplisere ansvarsfordelingen mellom tilsynsmyndighet og departement. Hemilsenteret mener likevel at det virker mest naturlig at tilsynsmyndighetene har anledning til å pålegge retting ved påviste avvik i det statlige barnevernet, på samme måte som de kan overfor institusjonene og det kommunale barnevernet.

23 Presisering av barnevernloven § 8-4 om oppholdskommunenes ansvar for å reise sak for fylkesnemnda

Hemilsenteret støtter dette viktige forslaget. Uklar ansvarsfordeling når familier flytter mellom kommuner etter at det er reist sak for fylkesnemnda, men før saken har kommet opp, har ofte hatt som konsekvens at utsatte barn unødig lenge har blitt værende i en lite tilfredsstillende livssituasjon. Dette problemet kan løses ved å presisere at det er den kommunen som har reist sak for fylkesnemnda som beholder saken - og har ansvaret for fremdrift inntil den er sluttført.

For Hemilsenteret/master i barnevern

Ragnhild Hollekim